

1. Obiekt

BUDYNEK FRONTOWY

1532/1 w zespole domu mieszkalnego Kamienica "Amodejowska"

2. Czas powstania

poł.XIV w.
XIV w.

XV w.

1 ćw.XVI w.

XVI/XVII w.

4 ćw.XVIII w.

po poł.XIX w.

3. Miejscowość

KRAKÓW

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres

Rynek Główny 18

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo

gmina Dz.Śródmieście (Stare Miasto)

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1. VI. 1975 r.

województwo

powiat Stare Miasto

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

mieszkańcy, zakład kopii artystycznych (wytwórnia-pracownia i sklep)

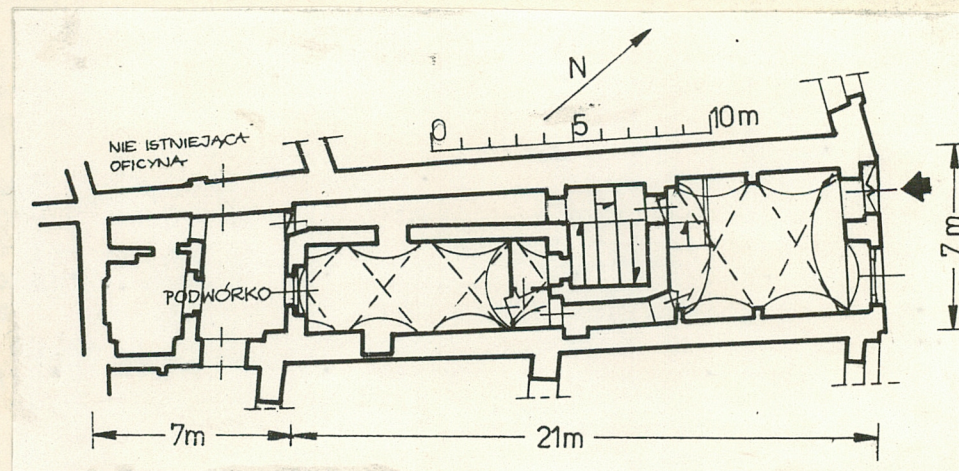
10. Rejestr zabytków

A-339

23 V 1932

Nr data

autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

B. Budynek powstał po poł. XIV w. od razu jako dwutraktowy, ze sklepioną komorą piwniczną traktu tylnego i sklepionym przedprożem. Wznosząc budynek wykorzystano istniejące już mury graniczne budynków na sąsiednich działkach, nr 17 i 19. Wysokość budynku w pierwszej fazie nie jest znana - kondygnacje naziemne były prawdopodobnie drewniane. Na przełomie XIV i XV w. drewniane ściany parteru i I p. zastąpiono ceglanyymi murami; z tego czasu pochodzi potrójna nadwieszona arkada na kamiennych wspornikach w pomieszczeniu traktu tylnego I p. W piwnicach powstał trakt środkowy ze schodami z parteru. W XV w. zbudowano II p. i wydzielono trakt środkowy na piętrach. Adaptacja wczesnonowożytna, z 1 ćw. XVI w., pozostawiła najwięcej trwałych elementów zdobniczych - zachowały się liczne relikty kamieniarskie, które pierwotnie tworzyły gotycko-renesansowe okna I i II p. (te drugie z klasycznymi w formie gzymsami); do dzisiaj zachowała się in situ charakterystyczna kolumna międzyokienna o cechach stylu przejściowego. Założenie nowych okien wiązało się ze zmianą fasady trójosiowej (!) na dwuosiową. W czasie przebudowy 1 ćw. XVI w. gruntownie zostały zmienione wnętrza: podniesiono znacznie ich wysokość - zachował się półkasetonowy strop nad frontowym pomieszczeniem I p. Na przełomie XVI i XVII w. dotychczasowy strych zmieniono na III p.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Usytuowany we wsch. części działki. Zajmuje 3/5 jej powierzchni. Jest największym budynkiem przy Rynku Gł.. Usytuowany między dwoma szerokimi budynkami frontowymi sąsiednich posesji.

Materiał, konstrukcja, technika. Murowany z cegły, z użyciem kamienia łamanego w spartii piwnic, ciosów kamiennych w elementach konstrukcyjnych i detalu architektonicznym oraz stiuku w dekoracji. Elewacje tynkowane. Budynek podpiwniczony. Mury graniczne piwnic z XIV w., pozostałe mury piwnic oraz mury parteru i pięter z XIV i XV w. Na piętrach ślady licznych późniejszych przebudów, głównie z XVI, XVIII i XIX w. W piwnicach sklepienia kolebkowe; w komorach przedproża kamienne, XIV-wieczne, w trakcie frontowym i środkowym ceglane, XIV-wieczne, w trakcie tylnym kamienne z XV w. Na parterze pomieszczenie frontowe nakryte sklepieniem kolebkowym z lunetami, tylne sklepieniem krzyżowym. Sień w tylnym trakcie przesklepiona kolebką. Pomieszczenia traktu środkowego I i II p. oraz traktu tylnego na II p. nakryte kolebkami (XVI w.). W pozostałych pomieszczeniach pięter sufity. Klatka schodowa zwieńczona latarnią nakryta sklepieniem zbliżonym do krzyżowego z wyciętymi szwami. Dach pulpitowy. Więźba o konstrukcji stolcowo-płatwiowej z mieczami. Latarnia klatki schodowej nakryta osobnym daszkiem dwuspadowym. Na parterze w pomieszczeniu frontowym posadzka z płyt marmurowych, w pomieszczeniu tylnym podłoga z desek. Na piętrach parkiety. W sanitariatach posadzki ceramiczne.

Klatka schodowa, usytuowana w trakcie środkowym, do wysokości I p. dwubiegowa, wyżej zabiegowa. Biegi schodów o konstrukcji murowanej, stopnie drewniane; balustrada drewniana tralkowa. W trakcie środkowym dwubiegowe, betonowe schody prowadzące z parteru do piwnicy. Na parterze w pomieszczeniu frontowym, przy ścianie pd. drewniane schodki, z drewnianą, tralkową balustradą, komunikujące to pomieszczenie z sienią. Na III p. osobne, dwubiegowe schody na strych.

Drzwi w większości płycinowe, 1- lub 2-skrzydłowe. Okna fasady i elewacji tylnej prostokątne, wielopolowe. W latarni klatki schodowej okna zamknięte łukami półkolistymi, o regularnym, wielopolowym podziale, nie otwierane (?). Stolarka w całości nowa, w części wzorowana na starej.

Rzut. Wydłużony prostokąt. Zajmuje ok. 3/5 powierzchni posesji. Przytyka do pd. pierzei Rynku Gł. (od pn.), budynku frontowego Rynek Gł. 17 (od wsch.), podwórza (od pd.) oraz budynku frontowego posesji Rynek Gł. 19 (od zach.). 3-traktowy (w partii piwnic dodatkowo z przedprożem). Klatka schodowa usytuowana w trakcie środkowym. W trakcie tylnym po stronie zach. sień (przechód) łącząca pomieszczenia traktu frontowego, tylnego i klatkę schodową z podwórzem.

Piwnice dostępne schodami z pomieszczenia traktu środkowego parteru; pomieszczenia parteru bezpośrednio z Rynku, sieni i podwórza, wyższych kondygnacji za pośrednictwem klatki schodowej.

<p>14. Kubatura</p> <p>3336 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno-gospodarcze (XIV- XX w.: dom mieszczański)</p>	<p>17. Użytkowanie obecne mieszkalno-usługowe (parter: sklep z zapleczem; piętra: mieszkania i pracownie artys- tyczne)</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>1973-78 pierwsze prace badawcze (architekto- niczne) i adaptacyjne o charakterze konserwatorskim. Z większych prac wy- mienić należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebiecie przejść w ścianach grani- cznych i włączenie pomieszczeń par- teru do układu funkcjonalnego res- tauracji "U Wentzla" (Rynek Gł.19) - odsłonięcie i konserwację kamiennego portalu wejścia do budynku, filara w pomieszczeniu parteru, obramień okiennych I p. <p>1981-88 remont generalny poprzedzony badania- mi architektonicznymi (M.Filipowicz, S.Sławiński - 1980; badania uzupełnia- jące prowadzono również podczas rea- lizacji: M.Filipowicz, H.Rojkowska - 1984)</p> <p>Prace ogólnobudowlane obejmowały</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania bardzo dobry.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Utrzymać obecny stan. Jakiegolwiek zmiany nie są wskazane, z wyjątkiem wymiany wyposaże- nia, instalacji (w drobnym zakresie) i nowej dekoracji. Większe prace przy instalacjach win- ny być prowadzone pod nadzorem konserwatorskim. Należy zachować charakter budynku - domu mieszczańskiego o ograniczonym dostępie dla osób nie będących mieszkańcami.</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

P. karta zbiorcza

22. Bibliografia

P. karta zbiorcza

Dokumentacje

A.Kuder, K.Nowacka, Z.Kosarska, Badania architektoniczne pomieszczeń parteru w budynku Rynek Gł.18 i 19, mps MBP 1973

M.Filipowicz, S.Sławiński, J.Gil, Ekspertyza konserwatorska Rynek Główny 18 w Krakowie - III etap, t.I-III, mps MBP 1980

M.Filipowicz, H.Rojkowska, Ekspertyza konserwatorska. Interwencyjne badania architektoniczne w trybie nadzoru autorskiego bud. Rynek Główny 18 w Krakowie (fasada od wnętrza), mps MBP 1984

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Pd.-wsch, część Rynku Gł., fot,I.Kriegera, BJ
Dz.Graf., bez nr

Pd.-wsch. część Rynku Gł., fot.W.Maliszewskiego,
APK Zb.Ikon.A III/799

Kartografia

Plan zabudowy Rynku Krakowskiego z 1787 r., D.Pucek /wg S.Tomkowicz, Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów ... Biblioteka Krakowska, 63-64, Kraków 1926/

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Waldemar Komorowski
Iwona Keder

Imię i nazwisko

data

czerwiec 1994

26. Sprawdził

Imię i nazwisko

data

27. Załączniki

1 wkładka + 1

1. Miejscowość KRAKÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkal- nego kamienica "Amode- jowska"	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. punktu: 12, 13, 17, 18
---------------------------------	--	--

12. i zbudowano dach pograżony. Przed 1691 zbudowano wysk^o, zachowaną do dzisiaj, latarnię klatki schodowej, nakrytą sklepieniem z dekoracją sztukatorską /nie ma analogii dla sklepienia i sztukaterii w kamienicach krakowskich/. Jednoprzestrzenne do tej pory wnętrze parterowej sali na froncie podzielono na sień i sklep /podział zlikwidowano w następnej fazie/. W ostatniej ćw.XVIII w. przeprowadzono gruntowną przebudowę konstrukcji budynku, zachowując jednak pierwotny układ ścian głównych, przy czym dwie z tych ścian rozebrano i wymurowano na nowo /elewacja tylna i ściana traktowa traktu frontowego/. Zlikwidowano dach pograżony, usunięto prawie całe starsze wyposażenie. Fasadę zwieńczono późnobarokowym szczytem. W czasie odbudowy po pożarze 1850 budynek połączono z pd. sąsiadem /Rynek Gł.17/, przy czym zachowano dotychczasowe rozplanowanie /poza parterem, gdzie zlikwidowano sień w trakcie frontowym/ i odrębność elewacji. Prace prowadzono wg projektu arch. Feliksa Radwańskiego mł. Było to ostatnie znaczące przekształcenie w dziejach zabudowy. Z tego czasu zachowała się klasycystyczna jeszcze w wyrazie bezporządkowa fasada z attyką.

13. Bryła. Budynek jest zwartą bryłą; stanowi część ciągłej zabudowy pd. pierzei Rynku Gł.. Nakryty dwoma dachami pulpitowymi. Zdominowany przez budynki frontowe dwóch sąsiednich posesji, którym dorównuje jedynie wysokością.

Elewacje. Fasada o cechach klasycystycznych. Włączona w ciąg zwartej zabudowy pd. pierzei Rynku Gł. 4-kondygnacyjna, ze ścianką kolankową, zwieńczona niewysoką ścianką attykową; 2-osiowa, otynkowana. Podzielona horyzontalnie dwoma gzymsami biegnącymi przez całą szerokość fasady /pomiędzy parterem a I p. i ponad III p./.

Na parterze w osi wsch. prostokątne okno w kamiennym, profilowanym obramieniu i z kamiennym parapetem, 1-polowe, ze współczesną stolarką. W osi zach. półkoliście zamknięty, kamienny portal; brama i nadświetle metalowe, przeszklone, współczesne. Na wyższych kondygnacjach po dwa okna prostokątne; na I p. 8-polowe ze ślaniem w połowie wysokości, w profilowanych opaskach, z nadokiennikami w formie trójkątnych przyczółków wspartych na kroksztynach; pomiędzy kroksztynami, ponad prześwitami okien, gładkie, prostokątne płyciny; pod oknami parapety pobite blachą. Na II p. okna 8-polowe ze ślaniem w połowie wysokości, w profilowanych opaskach, z nadokiennikami w formie gzymsów; pomiędzy prześwitami okien a gzymsami płyciny; pod oknami parapety pobite blachą. Na III p. okna 6-polowe, bez ślania, ujęte w profilowane opaski, z pobitymi blachą parapetami. Powyżej III p. ścian-

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Kęder, czerwiec 1994
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

ka kolankowa, w której obu osiach okienka strychowe w kształcie leżących prostokątów; pomiędzy oknami i przy skrajach elewacji prostokątne płyciny. Ścianka kolankowa zamknięta wydatnym, profilowanym gzymsem koronującym, nad którym niewysoka ścianka attykowa zwieńczona gzymsem, z prześwitami zamkniętymi łukami segmentowymi w obu osiach; prześwity ujęte w prostokątne, płytkie nisze.

Pod tynkiem na I i II p. relikty wczesnonowożytniej kamieniarki okiennej.

Elewacja tylna bezstylowa, 4-kondygnacyjna, 2-osiowa, tynkowana. Na parterze po stronie zach. prostokątny otwór wejściowy, po stronie wsch. prostokątne, osłonięte kratą okno. Na piętrach po 2 okna prostokątne o podziale 8-polowym, ze ślaniem w połowie wysokości.

Wnętrze i wyposażenie. W piwnicy zachował się portal zamknięty łukiem półkolistym, zestawiony z wtórników XV- i XVI-wiecznych. Na parterze w pomieszczeniu frontowym, pomiędzy oknem a wejściem przysścienny filar gotycki z XV w. Na wsch. ścianie sieni na parterze osadzone wtórnie kamienne detale architektoniczne, wśród nich portal zestawiony z elementów XV- i XVI-wiecznych oraz kamienne obramienia okienne. W pomieszczeniu frontowym I p. półkasetonowy strop drewniany. W pomieszczeniu traktu tylnego I p. potrójna, nadwieszona arkada. Na II p. zachowany zespół drzwi z poł. XIX w., 2-skrzydłowych, płycinowych osadzonych w profilowanych ościeżnicach. Na sklepieniu klatki schodowej dekoracja stiukowa z XVII w.; w kluczu monogram IHS otoczony promieniami. W pomieszczeniach I i II p. zachowały się fragmenty polichromii ściennych z pocz. XVII i z XIX w. Na fasadzie relikty kamieniarki wczesnonowożytnych okien. Instalacje: elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna, c.o., gazowa.

17. Budynek jest jednym z niewielu domów w Rynku, który zachował pierwotny charakter: przeważającą część pomieszczeń zajmują mieszkania, na parterze znajduje się sklep. Jest to kamienica mieszcząca w pierwotnym rozumieniu - kilkurodzinny dom, z częścią mieszkalną odseparowaną od części dla klientów: klatka schodowa dostępna jest tylko dla mieszkańców.
18. wzmocnienie konstrukcji, usunięcie ścianek działowych i podsiębitek części stropów, wymianę większości stropów na ogniotrwałe, całkowitą wymianę instalacji, całkowitą wymianę stolarki, wymianę pokrycia dachu, częściową wymianę tynków, budowę kotłowni na strychu. Prace prowadzono wg projektu arch. R.Armaty /Miejskie Biuro Projektów/ z 1978 r., gruntownie zmienionego w 1980 r. Spośród prac konserwatorskich wymienić należy:
- odsłonięcie i konserwację stropów belkowych I i II p. /M.Filipowicz, K.Kapcia i zespół/
 - odsłonięcie i konserwację kolumny międzyokiennej na I p. /M.Filipowicz, K.Kapcia i zespół/
 - odsłonięcie pozostałości kamieniarki okien II p.fasady /M.Filipowicz/
- W czasie remontu podjęto decyzję o zasłonięciu kamieniarki okien I p. fasady /odsłoniętych w 1973r/

Dokumentacje

J.Kamieniarczyk, K.Kapcia, Dokumentacja prac konserwatorskich przy polichromii na ścianie elewacyjnej i kolumnie międzyokiennej w pom. frontowym I p., mps PRZ 1987

J.Kamieniarczyk, K.Kapcia, Strop belkowy I p. Dokumentacja prac konserwatorskich, mps PRZ 1987

J.Kamieniarczyk, K.Kapcia, Strop belkowy II p. Dokumentacja prac konserwatorskich, mps PRZ 1987

K.Dobrzańska, J.Kamieniarczyk, Dokumentacja prac konserwatorskich przy elementach kamieniarki, mps PRZ 1988

1. Miejscowość KRAKÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkalnego Kamienica "Amodejowska"	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) 1 fotografia
--------------------------	--	--

frontowe pomieszczenie parteru

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Kęder
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:
u autora